

МОНАГРАФІЯ

«ІНФОРМАЦІЙНЕ
СУСПІЛЬСТВО: СУЧАСНІ
ТРАНСФОРМАЦІЇ»

«ІНФАРМАЦЫЙНАЕ
ГРАМАДСТВА: СУЧАСНЫЯ
ТРАНСФАРМАЦЫІ»

«INFORMATION
SOCIETY: MODERN
TRANSFORMATIONS»

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University
Department of Journalism, Advertising and Public Relations

Mogilev Institute of the MIA Of the Republic of Belarus
Department of Social Sciences and Humanities

INFORMATION SOCIETY: MODERN TRANSFORMATIONS

Monograph

2020 рік

Vinnitsia 2020
Mogilev 2020

1

TABLE OF CONTENTS

Part 1. Social Communications in the Modern Information Society		7
1.1	Social Violence in the Information Society Context	7
1.2	Competence as the Basis of the Effective Activity of the Education Leader	13
1.3	Transformation of Political Activity Practices in the Information Society: Theoretical and Methodological Analysis	22
1.4	Interactive and Communicative Factors of Transformations of Educational Reality in the Information Society	30
1.5	Features Of The Personal Self-Presentation In The Internet Communication	36
1.6	Implementation of the Cultural and Educational Function of Journalism in Contemporary Socio-Political Editions (on the Example of the Magazine «Ukrainian Weeks»)	45
1.7	The Influence of the Media on the Formation of the Modern Information Society in Ukraine	50
1.8	Modelling of Threats Digital Transformation	60
1.9	Modeling as a Method of Optimizing Communication Organizations with Its Audiences (Belavia as an Example)	67
1.10	Social Media in Business: Assessment of the Current State and Trends of Development, Statistics and Accounting Process of Providing Activities	81
1.11	Legitimation of Political Decisions Through the Form of Socio-Information Interaction of Society and Power	98
Part 2. Modern Media in the European Information Sphere		110
2.1	Innovative Educational Technologies of the Information Society	110
2.2	A Gender Discourse Analysis is in Modern Mass-Media	118
2.3	Peculiarities Of Media Coverage of the Armed Conflict in the East of Ukraine (On The Basis of Journalists' Articles From the Newspaper «Dem»)	126
2.4	Culture of Journalistic Speech on Television	132
2.5	Trends and Prospects for the Formation of China's Image in the EAEU Media Space	141
2.6	Neuro-Linguistic Programming in the Information War of the Russian Federation Against Ukraine	147
2.7	Media in a Modern Information Space	156
2.8	Language, History – Effective Weapons of Information War, the Basis of National Unity	164
2.9	Information Space of Ukrainian-Moldavian Transnistria	173
2.10	Regional Online Media: Potential, Structure, Content	178
Part 3. Linguistic and Literary Contexts in the Social and Cultural Paradigm		185
3.1	The Formation of the Ukrainian Starehood in the Official And Business Style of the Ukrainian Language in the X – XVIII Centuries	185
3.2	Language Practices as Translators of Social-Cultural Being of a Human	188
3.3	Ukrainian Literature as a Source of Pupils' Moral Education (on the Example of Study of Biography and Artworks of Myhalo Kotlyubynsky)	198
3.4	Ukrainian-Belarusian Literary Dialogue: Apologists of the Present	205
3.5	Artistic Comprehension of the Heroic Past in the Historical Prose of Vitaliia Kulakovskoho	217
3.6	The Language of the Ukrainian Press in the Sociocultural Paradigm (Illustrated By the Ways of the Mam and Secondary Sentence Parts Function)	223
3.7	Scientific Postulates: Simplified and Easy-to-Find Approaches in University and School Linguistics	229
3.8	Modern Ukrainian Dramaturgy: Intertextual Strategies	239
3.9	The Concept of Emancipated Woman in the Writings of Olga Kobylsky and Eliza Ozheshko	248
3.10	Deviations-Interferens in Modern Regional Media	257
3.11	Modern Ukrainian Language of Television: Functionality of Modified Phraseological Units	264
Part 4. Information and Communication Sphere: Social and Pedagogical Aspects		270
4.1	Public Danger of Violation of Equality of Citizens by Language	270
4.2	Modeling of Information Systems for Monitoring the Activity of Educational Institutions	278
4.3	Socio-Cultural Component of Physical Culture and Sports	287
4.4	Bodies of Internal Affairs of the Republic of Belarus in the field of information and communication	294
4.5	Information Educational Environment for the Formation of Professional Competence of Future Specialists in Information and Communication Technologies	303
4.6	Digitalization of Education as a Factor of Implementation of the Work of Educational Institutions	312
4.7	Methodological Base of Teaching Media Literacy in Pedagogical Universities (in the Framework of the Project «Learn to Discern: Media Literacy»)	320
4.8	«Post-Industrial» and «Information» Society: to the Question of the Relationship of Concepts in the Context of Belarusian Modernization	327
4.9	Visual Tacitility in the Information Cultural Sphere	337
4.10	The Problem of Communication in the Field of Social Protection of Persons With Disabilities	344
4.11	Pedagogical and Socio-Political Factors of Information Society Formation in Terms of Sustainable Development Humanistic Paradigm	355
4.12	Self-Development of Teachers' Digital Competency in their Advanced Training	363
4.13	Definition of Global Indicators for the Analysis of University Positioning Strategies in the International Information Space	369
4.14	Artificial Intelligence in Higher Education: Aspects of Intellectual Property	377
Annotation		387
About the Authors		397

19. Фроко М. Гендерні дослідження – 2004 – № 3.
 20. Фришман І.Д. Агресія та наслідки діагностики, профілактика та корекція. – Санкт-Петербург: Реч, 2007. – 480 с.
 21. Шкіль Л.Д. Виявлення слюнок та днакурі сексуальності // Рап. – 2013 – № 9. – С. 46-50.
 22. Arendt H. On Revolution – NY: Viking Press, 1963. – P. 54-55.
 23. Center for the Prevention of School Violence, North Carolina Department of Justice and
 24. Champr renail/Reinailfield – 2004 – Vol 1
 25. Stron D.K., Franks M.A. Stigmatizing Revenge Porn // Wake Forest Law Review. – 2014 – Vol 49, #2. – P. 345-392
 26. Diamond L. M. Sexual Fluidity: Understanding Women's Love and Desire. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 2008
 27. Dyckoff S.E. Revenge porn: invisibly prevails as legislation protects damsels in distress over freedom of speech // Roger Williams University Law Review. – Winter 2016. – Vol 21, #1. – P. 75-117.
 28. Gidling J. Violence, Peace, and Peace Research // Journal of Peace Research – 1969. – Vol 6, No 3. – pp 167-191.
 29. McBurn G., Kackley E. Image-Based Sexual Abuse // Oxford Journal of Legal Studies. 2017. – Vol 37, #3. – P. 534-561.
 30. Olweus D. Aggression in the schools: bullies and whipping boys. Wash. DC: Hemisphere, 1978.

1.2. Communicative Competence as the Basis of the Effective Activity of the Education Leader

1.2. Комунікативна компетентність як основа ефективної діяльності керівника закладу освіти

В умовах реформування освітньої галузі, яке пов'язане з прийняттям нової редакції Закону України «Про освіту» змінюється суцільний та професійний запит на управлінські якості керівника (менеджера) закладу освіти. Його професійні здібності, необхідні для ефективного управління сучасною освітньою установою. Провідною став здатність керівника як закладу освіти здійснювати гуманістичний підхід в управлінському спілкуванні, стосунки при здійсненні управлінської взаємодії з педагогічними працівниками.

Успіх закладу освіти залежить від низки факторів, але в першу чергу, він на вийнятні висувають ефективну комунікацію. Успіх управлінської комунікації визначається якостями процесу спілкування, вмінням керівника сприймати та передавати інформацію, його здатністю зрозуміти співорозмовників – педагогічних працівників, учнів, їх батьків. Отже, йдеться про широкий діапазон комунікативних знань, умінь та навичок, якіми повинен володіти керівник закладу освіти, що є необхідною складовою для забезпечення ефективності його управлінської діяльності [10, с.116].

Виділяючи, в умовах реформування системи вищої освіти актуальні проблеми підготовки майбутніх керівників закладів освіти з високим рівнем комунікативної компетентності. Це знавчо-підвищує вимоги до рівня професійної підготовки випускників

магістратури, а формування комунікативної компетентності слід вважати прерогативним завданням їхньої фахової підготовки.

У контексті поліпшення розуміння сутності поняття «комунікативна компетентність» підтримувати необхідні контакти з іншими людьми (Г.Данченко, Ю.Жуков, С.Козак, С.Макаренко, П.Петровська, П.Растопітніков, Ю.Рис, В.Степанов, В.Супинський), володіти суцільною мовних та мовленнєвих умінь (Є.Іловаха, Т.Ладиченська, Є.Мелібулд, Н.Піані, Р.Парошина, М.Станіні); знання норм і правил спілкування (Т.Іванова, А.Козлов) [5, с.12].

У ході аналізу наукової літератури, проблему комунікативної компетентності управлінських кадрів у своїх працях досліджують Н.Білик, Т.Браніцька, О.Дроховська, Г.Григорієвська, О.Гринчук, Н.Зуєнко, О.Коваленко, Н.Ларна, Ю.Літвінчук, С.Релько, І.Шилдкова та ін.

З'ясовано, що неодмінним компонентом професіоналізму керівника, а також кожного працівника, в чий обов'язок входить взаємодія з іншими людьми, є **комунікативна компетентність**.

У лексиконому словнику С. Гончаренка поняття комунікації трактується як «фізична особистість, здатність її до спілкування з іншими людьми, товаришність. Формується в процесі життя й діяльності людини в соціальній групі» [2].

У процесі аналізу науково-педагогічної літератури, з'ясовано, що терміном «компетентність» визначають рівень поінформованості фахівця у своїй професійній діяльності. Відповідно, компетентність – це результат професійного досвіду, який наслідок його накопичення протягом професійного життя та діяльності, такий наслідок своєї справи, сутності роботи, що виконується, способів та засобів досягнення цієї діяльності, правильною оцінкою професійної ситуації, що забезпечує глибоке знання цим потрібне рішення. У структуру компетентності входить такі основні елементи, як знання, досвід, професійна культура та особистісні якості фахівця. Компетентність керівника зумовлена особливостями, багатством, різноманітністю, інтегрованістю професійного досвіду і деструктивна активністю самого суб'єкта та організаційною культурою [5, с.20].

Міжнародним департаментом стандартів для навчання, досягнення й освітні компетентності сформульовано наступним чином: здатність людини до здійснення своєї діяльності, виконання завдань, роботи. Компетентна людина повинна мати сформувану суцільність знань, умінь, навичок, які дають можливість ефективно здійснювати професійну діяльність [1].

Проблема комунікативної компетентності, тобто уміння вільно і ефективно спілкуватися з іншими людьми, завжди цікавила людей. Виявляли цю цікавість ще в античні часи у зв'язку з потребою використати досвід на практиці, особливо у зв'язку з необхідністю випикати емоційним словом однієї людини на поведінку інших. Так, наприклад, прадавня наука риторика виникла як наука про способи мовного впливу на аудиторію слухачів.

Досвід свідчить, що рівень професіоналізму сучасних керівників визначається не тільки їх теоретичною і практичною підготовленістю (hard skills), але й сформованістю у них м'яких навичок (soft skills). У даному випадку, мова йде про управлінську комунікацію, обумовлено це тим, що більше двох третин робочого часу в кожного керівника займає спілкування. Дослідники в сфері менеджменту встановили, що від 50 до 90% робочого часу складають всі рівні (стратегічного, тактичного, оперативного) витрачають на різні види спілкування. А головне перешкодою на шляху до успішної діяльності установ – 86% японських менеджерів вважають саме невміння керівника ефективно комунікувати. Дослідження психологів показали, що особи, які відрізняються невисоким рівнем розвитку комунікативних навичок мають великі труднощі у розв'язанні управлінських завдань.

вирізняються більш високим рівнем гнучкості, напруженості і навіть підвищеною схильністю до серцево-судинних захворювань [11, с. 8].

Тому для реалізації ефективної управлінської діяльності, керівники повинні володіти мислливим спількуванням, основними законодавчими механізмами цього процесу, знати його структуру та форми, уміло користуватися конкретними прийомами ефективної взаємодії, зв'язно, мати високорозвинені комунікативні здібності.

В. Кан-Калік обґрунтовує перелік комунікативних умінь, які є базисними для формування професійно-педагогічної комунікації:

- спілкування з колегами та управління ними;
- оперативне орієнтування в умовах спілкування, що здійснюється;
- планування та здійснення системи комунікації, зокрема її важливу ланку – мовленнєвий вплив;

- відчувати і підтримувати зворотний зв'язок у комунікації [4].

Комунікативна компетентність полягає у здатності керівника до спілкування, стимулюванні позитивних емоцій у співрозмовника й відчуття задоволення від взаємодії, наявності стійкої потреби в систематичному спілкуванні з колегами в надрізноманітних сферах, емоційному задоволенні на всіх етапах спілкування, здібності до педагогічної комунікації, постійному набутті комунікативних навичок і вмінь [5, с.69].

Комунікативна компетентність керівника визначає його комунікативну поведінку, яка направлена на реалізацію ділового спілкування. Мабачи комунікативні здібності, керівник має можливість впливати на своїх підлеглих. Іншими словами, комунікативні і організаційські здібності визначають характер міжособистісних стосунків, без них не можна заучити колеги до роботи, делегувати повноваження, організувати і спрямувати діяльність групи, колективу. Стає зрозумілим, що професіоналізм керівника закладу освіти багатого чому визначається його умінням спілкуватися із своїми підлеглими.

Існує ряд досліджень, спрямованих на вивчення взаємозалежності між ефективністю керівництва і комунікативними характеристиками. За результатами цих досліджень підтверджується існування залежності між успішністю менеджера і сукупністю його особистісних властивостей. Так, основоположник теорії лідерства, американський дослідник Ральф Стогділ пише про взаємозв'язок ефективного керівництва з відповідальністю, участю в громадському житті і освіченістю [16]. З точки зору Г. Кунца і С.О'Доннега, успішний керівник повинен мати виражені інтелектуальні здібності, здатність до логічного мислення, мати бажання керувати, бути товариським [8]. А.Д.Карпінцев, виділяючи якості ефективного керівника, взяв за основу функції управлінської діяльності, серед яких разом із цілепокладанням, організацією, координуванням, контролем і однією, велике значення надає забезпеченню оптимальних контактів (співпраці) в процесі управління [6].

Професійні якості, які повинен мати керівник, розроблені Національним освітнім центром акредитації при Оксфордському університеті (Великобританія). Серед цих якостей: проактивність, організаційські здібності, рішучість, особистісні характеристики: лідерство, емпатія, стресостійкість. У цю групу якостей входять також широта кругозору особистості, що вказує на когнітивні здібності (здатність дискусювати у різних галузях знань, подіти, освіту, орієнтуватися в поточних подіях, економіці), особисту вмотивованість (потребу в усьх сферах діяльності досягати яких-небудь результатів), освітні цінності (керівник повинен мати віддані добрі обґрунтовані погляди на освіту, має бути сприйнятливий, пучкий до нових ідей і змін). У професійній діяльності окремо відмічена здатність до управлінської комунікації.

З'ясовано, що від того, наскільки у керівника закладу освіти розвинена здатність до управлінської комунікації, залежить:

- дієвості креативного потенціалу педагогів і реалізації диференційованих програм їх розвитку;
- стимулювання і підтримка творчих зусиль педагогів в освітньому процесі;
- становлення комунікативного простору взаємодії суб'єктів демократичного управління.

- створення ситуації особистості і професійного саморозвитку педагогів;

- морально-психологічний клімат в освітній установі, ефективність виконання педагогічних завдань команд делегованих доручень і їх задоволеність своєю працею;

- взаємовідносини з батьками, з органами державної влади і управлінням освітою [3].

Таким чином, у процесі управлінської роботи, для керівника закладу освіти особливу значущість набуває комунікативна компетентність, а відповідно, і комунікативні здібності. Оскільки рішення переважної більшості різних завдань здійснюється шляхом взаємодії з іншими людьми.

Стверджуємо, що вся діяльність в контексті управління педагогічним колективом є не що інше, як перманентні комунікативні акти, учасниками яких є його члени. Основними цінностями в здійснюванні комунікації в педагогічному колективі є рішення офіційних завдань колективу (у світлі будь-якої управлінської діяльності); задоволення соціальних потреб його членів (у спілкуванні, у прив'язаності, в інформації і т.д.)

Виходячи з наведеного потоку інформації в освітній організації, розрізняють:

- вербальні висхідні комунікації – спрямовані «знизу доверху», від підлеглих до керівників;
- горизонтальні – здійснюються між членами педагогічного колективу, рівними за своїм службовим статусом;
- вербальні низхідні – спрямовані «зверху вниз», від керівника до підлеглих.

Комунікація – процес двостороннього обміну інформацією, що веде до взаємного розуміння. Ефективного комунікація буде тоді, коли одержувач повідомлення правильно розшифрує усі чотири її складові: суть справи, зміст повідомлення, особисте відношення і обмін інформацією.

Якщо ж одержувач не здатний розшифрувати всі складові повідомлення або реагує не на ту його складову, то виникає непорозуміння і можна вважати, що комунікація не відбулася. Щоб переконатися в успіху комунікації, необхідно мати фізичний (зворотний зв'язок) – інформацію про те, як люди зрозуміли, як вони сприймають вас, як відносяться до проблеми.

Комунікативна компетентність – здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми. Комунікативна компетентність розглядається як система внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективного комунікації в певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії.

Комунікативна компетентність може розглядатися з двох сторін – це емпативна властивість (співпереживання), а також – знання про способи орієнтації в різних ситуаціях, вільне володіння вербальними і невербальними засобами спілкування.

В.В.Крижко, Е.М.Павлютенков [7], описуючи портрет сучасного менеджера освіти, дають характеристику процесу комунікації і навичкам спілкування керівника педагогічного колективу. До навичок спілкування керівника закладу освіти дослідники відносять: здатність до ефективного взаємодії з вищестоящим керівництвом, колегами, учнями і їх батьками; здатність забезпечувати собі підтримку на кожному організаційному рівні спілкування; уміння аналізувати кожну точку зору; уміння контролювати емоції і кризові ситуації; уміння запобігти конфліктам і ефективно вирішувати їх. У процесі комунікації автори вказують: уміння «слухати» і «чути» співрозмовника, вміння переконувати підлеглих, емпативність, уміння публічно виступати, готовність до виступів експромтом. У даному випадку йдеться про особливі здібності, що забезпечують ефективність діяльності двох взаємодіючих сторін – керівника педагогічного колективу та педагогічних працівників.

Комунікативна поведінка керівника знаходить своє відображення у формах і методах його управління. Згідно А.В.Філіпова [4] основними методами стимулювання керівником щодо підвищення ефективності роботи підлеглих є: охота, похвала, схвалення, підтримка, підбадьорення. Основними формами керівництва є: бесіда, виступ (на зборах, нарадах), розпорядження і зауваження, особистий приклад керівника.

А.Ю.Панасюк [9] виділяє директивні методи керівництва: наказ (директиво), вказівка, розпорядження, вимога; та демократичні методи - рекомендації, порада, прохання. Даним методом розроблені на наш погляд, дуже ефективні рекомендації для керівників педагогічних колективів, які стосуються того, як ефективно будувати управлінське спілкування керівникові зі своїми підлеглими, наведені корисні прийоми ефективного комунікації.

Комунікативна повелілка керівника педагогічного колективу реалізується в таких формах її комунікативної діяльності, як ділові бесіди, ділова полеміка, ділові наради, круглий стіл, ділове листування, телефонні бесіди, вищайшові контакти, конфлікти тощо. Як бачимо, комунікація пронизує всі сфери діяльності керівника освітньої установи.

Найпоширеніші форми управлінської комунікації, спілкування керівника з колективом і окремими його представниками – ділова бесіда і ділова нарада.

Ділова бесіда – це передача інформації, обмін думками з певних питань і проблем, це вербальний контакт. Бесіда служить оперативному рішення проблем освітніх і організаційно-педагогічних проблем, пов'язаних з необхідністю зробити висновки на підставі аналізу різних ситуацій. Прикладом таких управлінських комунікацій можуть служити співбесіди при прийомі на роботу і звільненні, розбір конфліктних ситуацій, доручення завдань, обговорення професійних пропозицій педагогів. Характерна риса ділових бесід – ефект зворотного зв'язку, що дозволяє керівникові негайно реагувати на висловлювання (ділові співрозмовника). У цьому перевага ділової бесіди перед письмовим спілкуванням (ділові листи, доповіді, циркуляри). На відміну від ділових переговорів, які більш чітко структуровані, ділова бесіда особливо орієнтована. Як форма управлінської комунікації, дозволяє керівнику диференційовано підходити до людини і предмету обговорення, виявляти точні зорі, висловлювати заперечення, критичні оцінки, пропозиції, що підвищує компетентність менеджера.

Ділова нарада займає проміжне місце серед інших форм управлінської комунікації. Її функції – залучати колег до спільної діяльності в процесі аналізу, підготовки, планування, організації, координування та контролю. Ділова нарада як одна з форм управлінської комунікації вимагає наявності у керівника наступних знань і умінь: умінь знаходити оптимальні управлінські рішення обговорюваних питань, враховувати всі чинники, які можуть вплинути на ефективність; орієнтування в питаннях психології і технології управлінської комунікації; мати знання про форми управлінської комунікації.

Типи ділових нарад:

- інструктивні, цілі яких – роз'яснити завдання, передати розпорядження, уточнити дії, узгодити терміни;
- проблемні (одні з різновидів - педагогічна рада) – виявлення актуальних проблем для освітньої установи, розробка програм для рішення проблем, які гальмують розвиток колективу;

- орієнтовані (планерки) проводяться із заступниками, керівниками методичних об'єднань, творчих груп, психологом, соціальним працівником; мета - отримати інформацію про поточний стан справ, вікоритувати рішення.

У ділових нарадах можуть брати участь 7-12 чоловік, більша кількість учасників може знижувати ефективність роботи. При організації ділових нарад важливе навіть фізичне розміщення його учасників. Керівникові доцільно знаходити управлінські рішення в проблемних ситуаціях ділового спілкування.

Переговори – основна форма погодженого ухвалення рішення в процесі спілкування зацікавлених сторін, дуже часто використовується керівниками освітніх установ при розв'язанні конфліктних ситуацій. Переговори, в порівнянні з діловою бесідою, мають більш офіційний конкретний характер і, як правило, припускають наявність неспівпадаючих або навіть протилежних інтересів, які є у сторін, видають від учасників уміння знаходити компроміс.

Характер ділових переговорів визначається їх цілями, якими найчастіше виступають: елементи професійної діяльності; проблеми, що представляють взаємний інтерес; координація дій для уточнення завдань виконання раніше досягнутих цілей; з'ясування причинних протиріч, конфліктних ситуацій; налагодження контактів і організація взаємодійності з партнерами тощо.

У процесі взаємодії між учасниками комунікативного процесу можуть виникати дискусії. У суцільному розумінні дискусія – це публічне обговорення якогось певного питання, проблеми з метою колективного пошуку правильного, доказового рішення. Дискусія дозволяє активно формувати у її учасників уміння зставляти різні підходи, точки зору, аргументовано відстоювати свою позицію.

Метою дискусії можуть бути суперечка і внаслідок спілкування інформації з обговорюваної проблеми; пошук альтернативних підходів до вирішення проблеми, їх об'єднування; вибір оптимальної альтернативи.

Іноді дискусія може переходити в ділову полеміку – гостре зіткнення думок «боротьба», при якій кожна із сторін емоційно відстоює свою точку зору. Керівник освітньої установи повинен не боятися дискусії, активної полеміки, суперечок і боротьби думок, оскільки істина виявляється не в декларациях, а у доказовому, аргументованому об'єднанні своїх точок зору, поглядів.

Телефонна бесіда. У будь-якій телефонній розмові від керівника вимагається уважно вислухати, не переривати співрозмовника і не проявляти нетерпіння в розмові з ним. Не доручати відповідати на дзвінок кому-небудь з підлеглих, якщо питання важливе. Не принудити, щоб дзвонили кілька разів з одного і того ж питання. Компетентний керівник намагатиметься виразу ж дати співрозмовникові висерпну інформацію, не перериваючи телефонну розмову у безділду дискусію; а при необхідності коротко фіксує найбільш важливі телефонні розмови. У кожному конкретному випадку керівник повинен будувати свою розмову з підлеглим з урахуванням його індивідуальних особливостей.

Важливо пам'ятати, що якщо при безосередньому спілкуванні люди (ділова або особиста бесіда), вродитище бути нервно збудованими або неправильно зрозуміти співрозмовника, мінімально. При розмові по телефону така можливість збільшується, оскільки співрозмовники не бачать один одного і не можуть удатися до допомоги жесту чи мимики, щоб уточнити або посприяти сказане. Тому розмова по телефону має бути бездоганною з точки зору її логічної побудови. Завдання керівника в даному випадку, зводиться до гранично точної передачі інформації при найменших витратах часу.

Це одна форма управлінської комунікації – робота з діловою кореспонденцією. Керівник повинен уміти ідентифікувати потрібне, розставляти пріоритети, критично оцінити ділове листування. Діяльність у цій сфері включає здатність писувати, складати графіки; уміння оптимально використати наявні ресурси, працювати з «кільцею» документів і вимагати виконання завдання в терміни припису. Крім того, керівник повинен уміти чітко викладати думки в письмовій формі, листуватися з різними категоріями людей; уміти підбирати переконливі аргументи для прояснення ситуації.

Згідно Д.Д.Столяренко [12] для здійснення комунікативного процесу, тобто будь-якої із вищезгаданих форм комунікації, потрібні чотири основні елементи: відправник інформації; повідомлення – власне інформація; канал – засіб передачі інформації; отримувач інформації.

Таким чином, комунікативний процес реалізується в п'ять етапів:

- 1 етап – початок обміну інформацією, коли відправник повинен чітко уявити, «що саме» (яку дією і в якій формі її виразити), з якою метою він хоче передати, і яку реакцію у відповідь отримати.
- 2 етап – віднесення ідеї в слова та символів в повідомленні. Обираються і використовуються різні канали передачі інформації (мова, жести, міміка, письмові матеріали, електронні засоби зв'язку).
- 3 етап – передача інформації через обрані канали зв'язку.

дозволяє перенести на нього частину емоційного навантаження конфлікту. Завдання медіатора сприйняти формування атмосфери співзвуччя, налагодження діалогу опонентів, в ході якого поступово відкриваються нові повороти і ракурси в каринні конфлікти, народжуються творчі рішення, намічаються компроміси. Випоти до комунікативної проумий виді своєї думки, випни бути таким, що «веде», спрямує бєсїду, не допуская її відхилення від основного русла, не давая вїдвїсти себе вїкї від обобворєння збїгнує позитїв, врахуваня в роботї з людьми їх індивїдуальнїх особнївостей, визначєня тобто усвідомленя і контролю своїх власнїх почутїв.

Тавим чїном, освєдїно, що суть комунїкативної компетентностї керївнїка педагогїчного колективу визначаеться пїмн вимогами, якї пред'являють йому умови дїялностї. Вїдїтому, вся управлїнська дїялность керївнїка закладу освїти – це рїшення рїзнїх завдань комунїкативної взаємодїї. Методологїчна база цього процесу потребує доопрацюваня. На порядок деннїй вїдкрїють проблема підвищеня рївня комунїкативної компетентностї майбутнїх фахівцїв, розробнї ефективнїх форм і методїв, спрямованнх на її розвиток в умовах закладу освїти. Вїдповїдно, сформованя комунїкативної компетентностї у майбутнїх фахівцїв забезпечить ефективнїсть професїйної дїялностї.

На пїдставї провєдєного аналізу ми визначаетьмо комунїкативну компетентность керївнїка закладу освїти як складнїй, багатораннїй процес встановленя і розвитку професїйної дїялностї, а також як комплекс комунїкативнїх знань та мовленнєвїх умїнь, напнвоє як базового компонента, а також промїву емпатїї, рефлексїї, креативностї, оволодїння якими дозволяє керївнїку адекватно користуваться всїма засобами комунїкацїї (як вербальнїю, так і невербальнїю) у спїлкуванї з педагогїчними працівниками. Комунїкативна компетентность та успїшна управлїнська дїялность перебувають у тїснїму взаємозв'язку, взаємообумовлюючи однї одню.

Перспективи подальшого дослідженя вобчачаються в рофесїї технологїї формуваня комунїкативної компетентностї керївнїкїв освїти в процесї їх професїйної пїдготовки в умовах закладу освїти.

Лїтература

1. Вєдлїнжє Л. Перєговорї. СПб.: Издательський дом «Нева», 2002. 128 с.
2. Гончарєвєно С.У. Український педагогїчний енциклопедїчний словник. Вид. 2-є, доп. і випр. Рївне: Воїнський берєг, 2011. 552с.
3. Дєлїя О. В. Роль комунїкативної компетентностї керївнїка в управлїннї персоналом. *Наїжковїй вїсник Полтавського унїверситету економікї і торгівлї. Серїя : Економічнїй наїжкї*. 2011. №4(2). С. 238-240
4. Кай-Кайнєк В.А. Учителью о педагогїчєском обїщеннї : кн. для учителя. – М.: Просвєщенє, 1987. 190с.
5. Коулїт Л.В. Формуваня професїїно-педагогїчної комунїкативної компетентностї майбутнього вчитель: дис. ... канд. пед. наук. : 13.00.04 / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленкї. Полтава, 2015. 250 с.
6. Карьашев А.Д. Соцїально-психологїчєскє механїзмї управління в школє: учєб. посібнє для слухачевей ФПШК ОНО при пєдїнїститутїх. Красногорск: КГПШ, 1990. 107 с.
7. Крыжакє В.В., Павлогєнков Е.М. Психологїя в практикє менеджєра: обрєзуваня. СПб.: КАРО, 2001. 304 с.
8. Кушї Г., О'Доннєл С. Управление: системнїй и ситуационнїй анализ управлїнєскїх функций. В-2-х т. М.: Прогрєсс, 1981. Т.1. 495 с., Т.2. 512 с.

9. Панасюк А.Ю. Управлїнєчєскє обїщенє. Практичєскє советї. М.: Экономика, 1990. 112 с.

10. Рєзько С. Комунїкативна компетентность як основа успїшної управлїнєскїої дїялностї керївнїка закладу освїтї. *Пєдїгогїчнїй процес: теорїя і практикї* 2017. Вип. 3. С. 116-122.

11. Шєтков В.М. Психологїя комунїкацїи в органїзацїях. М.: Інститут обїєктамїнїфрмьх исследований, 2002. 192 с.

12. Столєрєвєно Л.Д. Психологїя делового обїщеня и управленя. Ростов н/Д: Фенїкс, 2005. 416 с.

13. Сухомишєскїй В.А. Рагвор с могольдїм директором школы. М.: Просвєщенє, 1973. 204 с.

14. Фїлїппов А.В. Работа с кадрами: Психологїчєскїй аспект. – М.: Экономика, 1990. 168 с.

15. Kelley C. Empathic Listening/Speech communication/Ed. By R.L. Arribaam. New York, 1975. P. 116-117

16. Stogdill R.M. Handbook of Leadership. New York, 1974. 322 p.

1.3. Transformation of Political Activity Practices in the Information Society: Theoretical and Methodological Analysis

1.3. Трансформация практик политической активности в информационном обществе: теоретико-методологический анализ

Сутьність сучаснїх полїтїчнїх процесїв, в основї яких закладене формуваня й вїдтворєння певного полїтїчного порядку та функціонуваня полїтїчного режиму, окрім нормативно-їнституцїональнїх детєрмінант, визначаеться практиками й способами впливу пїдлїє суспїльного розвитку. Іншими словами мова вїде про інструментальну полїтїчну активнїсть громадян, спрямовану на урєд й владнї інститути, з метою отриманя бажаннх рїшень і дїї, якї б вїдповїдали інтерєсам громади. Поняття полїтїчної активностї вобчачє соціальнїх груп) в полїтїчному процесї, мїру їхнього залучєння у полїтїчнї процєси, що вїдображєнї у рїзнїх формах полїтїчної повєданиї [15, с. 779]. Полїтїчна активнїсть є полїтїчною дїялностю, полїтїчною повєданик, полїтїчною комунїкацїї [8, с. 50]. Як і будь-якя соціальна дїя, полїтїчна активнїсть проявлеться у рїзнїх формах (їнституцїоннїх і позанїнституцїоннїх, конвенцїоннїх і неконвенцїоннїх, районьальнїх та пїрацїональнїх і т. п.) та передумовах, якї формують мотивацїю та спонукують людей до тих чи нїшнїх полїтїчнїх дїїї.

На сучасному етапї ми спосєрїгаємо множиннїсть та розмїтїття проявїв полїтїчної активностї та полїтїчної участї. Серед основнїх форм полїтїчної активностї традицїїно вїпрїзнають електоральну (участь у виборїх до прєдставнїцькїх органїв рїзнїх рївнїв та партїїнїх збїрїв та устрїєвїї, носїння партїїнїх атрїбуцїв і т. п.), активнїсть нов'язану з конкретною проблемєю: комунїкативну активнїсть (контакти з полїтїками, експєртамї, ЗМІ, стрїчки, терорїстичнї акцїї), яка дєстабїлізує полїтїчну систему і нерїдко є вїдновю вїдповїдностї їнституцїоннїх каналїв реалїзмї їнтерєсам і захпїтам суспїлєства. З поглядю розрїзняють автономну (визначаеться вільним вибором суб'єктом пїдлїє та засобїв їхнього

Part 1. Social Communications in the Modern Information Society

1.1. *Oleksii Poltorakov. Social Violence in the Information Society Context.* In its "social-informative" focus the violence to be a kind of "social fact" (in its broad sense, including in terms of inaction) that takes place in a particular information-communication context, especially in cyberspace. Within the framework of the "social action", individuals or their groups to destroy, subordinate or subjugate others, not only and not so much by the help of "binar" physical force (or more-or-less real threat to its use), but also by social-psychological (psycho-emotional), etc from targeted advertising-marketing (economic) coercion to media-ideological (political) manipulation.

1.2. *Marianna Shvardak. Communicative Competence as the Basis of the Effective Activity of the Educational Leader.* The article is devoted to the problem of forming the communicative competence of the modern head of educational institution as a factor of successful management activity. The author clarifies the essence of key definitions of the research, analyzes the components of communicative competence of the head of educational institution, peculiarities of their formation and role in managerial interaction. The author emphasizes that the leading in the context of problem is the formation and development of the ability to establish and maintain business relationships in the teaching staff and the free possession of verbal and non-verbal means of social behavior.

1.3. *Olia Sviderska, Lesya Ulyryu. Transformation of Political Activity Practices in the Information Society: Theoretical and Methodological Analysis.* The transformation of the practices of political activity in the information society has been determined. Through the lens of theoretical and methodological analysis it is proved that the essence of political processes is determined by the normative-institutional factors, practices of political activity, and of influencing on citizens and society decisions. It is emphasized that the modern development of humanity and the formation of political activity takes place in the conditions of globalization and simultaneous development of the information society: the global network generates perceptions of the diminishing role of political elites and institutional mediators in political processes, Internet, which originally was supposed to perform communicative function full of misinformation, fake and social networks have become the platform for the implementation of deep psychological manipulation of the state, an increased emphasis on individual participation and self-expression. Information's determinants of social and political order in society. Proved that virtualization all spheres of human activity and socio-political processes, shifted the basic forms and manifestations of political activity in the virtual space, which requires complex mechanisms converted into real political action.

1.4. *Lubov Karpen, Viktoriia Shekhovtsova, Tetiana Shipenko. Interactive and Communicative Factors of Transformations of Educational Reality in the Information Society.* Socio-cultural nature of interactive technologies, their ability to significantly influence the educational reality is substantiated. One of the essential characteristics of modern educational structure, the element that constitutes it, is the communicative process of the intersubjectively component of educational reality, but also a way of being. Educational reality exists in the constantly renewed contact of people, constituted in concert with certain individuals. Due to the

Part 1. Social Communications in the Modern Information Society

1.1. *Oleksii Poltorakov* – PhD (political sciences), Taras Shevchenko National University of Kyiv, Faculty of Sociology.

1.2. *Marianna Shvardak* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Pedagogy of Pre-school and Primary Education, Mukachevo State University.

1.3. *Olia Sviderska* – candidate of political science, National university Lviv Polytechnic, Lesya Ulyryu – candidate of political science, Associate Professor, Ivan Franko National University of Lviv.

1.4. *Lubov Karpen* – Professor, Doctor of Philosophy Science, Kharkiv State Academy of Physical Culture,

Viktoriia Shekhovtsova – Postgraduate student, Kharkiv National University of Internal Affairs.

1.5. *Tetiana Shipenko* – Senior Lecturer, Kharkiv State Academy of Physical Culture,

Natalia Tashrov – PhD in Sociology, Mogilev Institute of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Belarus,

1.6. *Lyudmila Zhvanzha* – Candidate of Philological Sciences, Lesya Ukrainka Eastern European National University, Faculty of Philology and Journalism, Department of Social Communications.

1.7. *Oleksandr Konotopenko* – Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,

Sergii Lepshyn – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,

Inna Nikolina – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,

Vinnytsia Mykhailo Kotsubynskiy State Pedagogical University,

Inna Nikolina – Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor,

Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics.

Inna Nikolina – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,

Inna Akzar – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,

Vinnytsia Mykhailo Kotsubynskiy State Pedagogical University;

Inna Siderskaya – Doctor of Philology, Associate Professor,

Inna Sologubik – 3rd year student,

Belarusian State University;

Julia Moroz – professor, Doctor of Economic Sciences,

Joseph Tsai-Tsai – professor, Doctor of Economic Sciences,

Nina Tsegeluk – Candidate of Economic Sciences,

Zhytomyr National Agroecological University;

Inna Semerenko-Orlova – Dr. of Public Administration, National Aviation University,

Alla Kiochko – PhD, Associate Professor of the Department of Pedagogy,

Psychology and Management, Bilohorodskiy Institute of Continuous Professional

Education, State Higher Educational Institution «University of Educational

Management».

Part 2. Modern Media in the European Information Sphere

2.1. *Mikhailo Beilin* – Dr. habil. in Philosophy, Professor,

Oleksandr Zheleborodov – Candidate of Historical Sciences, Docent,

Nina Petrusenko, Kharkiv State Academy of Physical Culture;

2.2. *Lubov Shachkovska* – Professor, Head of Philosophy and Social Sciences Chair,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>